

LUOVA YHTEISTYÖ

Yhteistyö tekstiilitaiteilijan kanssa

TEKIJÄ: Johanna Vasara

Koulutusala Kulttuuriala	
Koulutusohjelma Muotoilun koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Johanna Vasara	
Työn nimi Luova yhteistyö – yhteistyö tekstiilitaiteilijan kanssa	
Päiväys	9.5.2013
Sivumäärä/Liitteet	39
Ohjaaja(t) Riitta Junnila-Savolainen, Raili Mähönen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t)	
Tiivistelmä	
<p>Opinnäytetyön aiheena oli havainnoida luovan yhteistyön kokemuksia tekijöissä ja tuoda esille millainen on toimiva yhteistyö. Työn aineisto on peräisin tekijän ja tekstiilitaiteilijan yhteistyöstä, harjoittelun ja opintojen osalta, kesien 2011 ja 2012 aikana. Työn kohteena on tekstiilitaiteilija ja hänen työskentely harjoittelijoiden kanssa.</p> <p>Työn tekijä on kerännyt aineistoa omista kokemuksista, päiväkirjamerkinnoista sekä teettämällä narratiivisia kertomuksia. Aineistoon on perehdytty hermeneuttisen tulkinnan keinoin. Lisäksi on tutustuttu monipuolisesti kirjallisiin julkaisuihin ja artikkeleihin dialogisesta työskentelystä ja sen merkityksestä. Tiedonhaualla ja kirjallisilla lähteillä vahvistetaan yhteistyön aikana havaittuja kokemuksia. Tietoperusteisista lähteistä muodostetuista päätelmistä, havainnoinnista sekä narratiiveista tehdyistä tulkinnoista on kiteytynyt tärkeimmät kokemukset yhteistyön ajalta. Lopputulokseksi on kiteytetty ne asiat, joita voi tulevaisuudessa hyödyntää ohjaajan näkökulmasta luovissa tapahtumissa.</p>	
Avainsanat: Dialogi, Elämys, Luovuus, Taide, Yhteisö	

Field of Study Culture		
Degree Programme Degree Programme in Design		
Author(s) Johanna Vasara		
Title of Thesis Creative work in group - cooperative work with a textile artist		
Date 9.5.2013		Pages/Appendices 39
Supervisor(s) Riitta Junnila-Savolainen, Raili Mähönen		
Client Organisation /Partners		
Abstract <p>The subject of this thesis is to observe the effects of creative working in a group and to present what functional cooperation is composed of. The material is derived from the author's and the textile artist's work in conjunction with trainees during the summers of 2011 and 2012. The subject of this work is the textile artist and her work with her trainees.</p> <p>The author has collected material from her own experiences and journal entries and she has prepared a narrative report. The material has been studied through hermeneutic interpretation. In addition, the author has researched using a wide range of publications and articles about dialogue and its significance in cooperative work. The observations made during the work have been strengthened through the use of online sources and literary references. The conclusions of this work have been obtained through the use of databases, observations and analysis based on the narrative reports. All of these have influenced the result of this work. The ultimate goal of this work is to prepare in a concise form the ideas that can be utilized for future cooperative work with the aim of directing.</p>		
Keywords Dialog, Experience, Creativity, Art, Community		

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 HARA-KA-SAARI	8
2.1 Missä ja mikä se on?.....	8
2.2 Taiteilija Virpi Vesanen-Laukkanen	9
2.3 Yhteistyö Virpin kanssa	10
2.4 Yhdessä tekeminen.....	12
3 YHTEISTYÖN PERUSTA	14
3.1 Hermeneuttinen tulkinta.....	14
3.2 Luovuus.....	15
3.3 Yhteistyö	19
3.4 Dialogi.....	21
3.5 Muutos	23
4 HAVAINTOJA YHTEISTYÖSTÄ	25
4.1 Narratiivi.....	25
4.1.1 Ingrid (kuva 10, sivu 26) kirjoitti narratiivissaan näin:	25
4.1.2 Aoi (kuva 11) kirjoitti narratiivissaan näin:.....	27
4.2 Oma kokemukseni (kuva 12)	29
4.3 Yhteistyön merkitys	31

5	YHTEISTYÖ TULEVAISUUDESSA.....	34
6	POHDINTA	36

LÄHTEET

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe on saanut alkunsa sattumalla, josta on kasvanut aina vain merkittävämpi ja tärkeämpi osa minua. Työssäni käsittelen kahden kesän aikana tapahtunutta yhteistyötä tekstiilitaiteilija Virpi Vesanen-Laukkasen kanssa. Olen työskennellyt Virpin työhuoneella luovassa yhteisössä, joka koostui tekstiilitaiteilijasta ja harjoittelijoista. Yhteistyössä valmistimme tekstiilitaideteoksia taiteilijan tuleviin näyttelyihin.

Työssäni käsittelen yhteistyön aikana ilmenneitä asioita, kuinka ne ovat minulle ja muille yhteistyössä olleille avautuneet. Kuinka tekijä on ne kokenut. En ole asiantuntija aiheesta mutta suuren kokemuksen herätteenä olen ymmärtänyt yhdessä työskentelemisen tärkeyden ja merkityksen itsessä, toisissa ja ympäristössä.

Tavoitteena on pohtia ja tuoda esille, mikä tekee yhteistyöstä arvokasta ja mitä sen aikana tapahtuu. Pysin havainnollistamaan yhteistyön aikana ilmenneiden sanoinkuvaamattomien havaintojen merkitystä

omakohtaisten kokemusten ja harjoittelijoilla teetättämieni narratiivien avulla.

Tekstiilimuotoilun opinnoissani olen suuntautunut ohjaus painotteisesti ja työssäni pohdin, kuinka voin hyödyntää näitä yhteistyön havaintoja tulevaisuudessa ohjaajan näkökulmasta.

2 HARAKKA-SAARI

Tässä osiossa esittelen yhteistyötäni tekstiilitaiteilijan kanssa, joka on perustana koko opinnäytetyölle. Lisäksi kerron yhteisestä työskentelystä ja sen tuottamista teoksista.

2.1 Missä ja mikä se on?

Harakka-saari (kuva 1) on noin kahdeksan hehtaarin kokoinen saari, joka sijaitsee Helsingissä, aivan Kaivopuiston edustalla. Saarella on Helsingin kaupungin

omistama taiteilijatalo, joka oli aikaisemmin armeijan kemian laboratorio. Taiteilijat ovat työskennelleet Harakassa vuodesta 1988. Talossa on noin 30

työhuonetta ja taiteenalan tekijöitä on muun muassa tekstiilitaiteilijoita, kirjailijoita ja teollisia muotoilijoita. Harakkan saari sijaitsee aivan kaupungin keskustan tuntumassa, lyhyen soutumatkan päässä. Kulku tapahtuu soutu- tai yhteysveneellä ja talvisin jäätä pitkin. Saari on yhtä aikaa lähellä ja samalla tarpeeksi kaukana, ja sen eristäytyneisyys luo sille ominaista tunnelmaa. (Harakka ry:n [www-sivut](#).) Jatkossa käytän työssäni Harakka-saaresta nimitystä Harakka.

KUVA 1. Harakka-saari

2.2 Taiteilija Virpi Vesanen-Laukkanen

Virpi Vesanen-Laukkanen (kuva 2) on helsinkiläinen kuva- ja tekstiilitaiteilija, jonka työhuone sijaitsee Harakan saaren taiteilijatalossa. Virpi on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta tekstiilitaiteen, pedagogiikan ja taidekasvatuksen koulutusohjelmista ja hän on työskennellyt Harakassa vuodesta 1991 alkaen. Taiteilijuuden ohella hän on sivutoiminen tuntiopettaja Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun Taiteen laitoksella sekä Helsingin kaupungin työväenopistossa. (Kuvataiteilijamartikkeliin [www-sivut.](#))

Virpi käsittelee teoksissaan naiseuden monimuotoisuutta yhdistellen kliseitä, materiaaleja, sekä kitschiä uusiksi kokonaisuuksiksi. Käytettävät tekniikat ovat usein hitaita ja tarkkuutta vaativia, kuten kirjonta ja käsin ompeleminen. Käytettävät materiaalit ovat muun muassa helmet, karamellipaperit, pitsit, nuket ja postikortit, jotka ovat eläneet ainakin jo yhden elämän. Valmistusprosessi on aina ollut tärkeä osa teosten ja näyttelyihin osallistumiseen valmistautumisessa, se on työskentelemistä, joka luo uusia ajatuksia tekemisen varrella.

KUVA 2. Virpi työpöydän äärellä.

Virpillä on ollut useita yksityisnäyttelyitä Suomessa ja ulkomailla. Hän on osallistunut myös useisiin yhteisnäyttelyihin Suomessa ja ulkomailla. Hänet valittiin vuonna 2008 Teollisuustaitteen Liitto Ornamon vuoden taiteilijaksi. Tekstiilitaiteilijana ja pedagogina Virpi on kirjoittanut artikkeleita omasta työskentelystä, teoksistaan ja pedagogin työstä useisiin julkaisuihin. Esimerkiksi julkaisu *Katson ulos kuvastani*, Taiteeksi tarinoitu oma elämä. 2004. Sava Inkeri & Virpi Vesanen-Laukkanen (toim.).

2.3 Yhteistyö Virpin kanssa

Olen työskennellyt Virpin assistenttina hänen työhuoneella kesien 2011 ja 2012 aikana. Ensimmäiseksi kesäksi päädyin Harakkaan, kun Virpi haki sähköposti-ilmoituksella harjoittelijaa Savonian-ammattikorkeakoulun kulttuurialan muotoilun koulutusohjelmasta tekstiilimuotoilijaa avukseen. Tartuin tähän houkuttelevaan tilaisuuteen ja muutaman sähköpostiviestin jälkeen paikka oli minun. Harjoitteluni sisältönä oli avustaa taiteilijaa teosten valmistamisessa tulevaa *Makuasioita*-näyttelyä varten; helmireliefiteosten Minnehaha (kuva 3) ja Akanvirta (kuva 4. sivu 11).

Kesän 2011 harjoitteluni kesto oli noin kolme kuukautta, joka sisälsi teosten valmistamisen ensimmäisestä pistosta aina näyttelyn ripustukseen asti. Kesän aikana Virpillä oli apuna myös toinen harjoittelijana virolainen Ingrid Kõiv. Ingrid opiskelee Tarton Kõrgem Kunstikoolin tekstiilitaiteen kolmannella vuosikurssilla. Työskentelimme kolmestaan noin kuukauden ajan, jonka aikana valmistimme teoksen Minnehaha.

KUVA 3. Minnehaha. Korut, tekstiili, ompelu. 160 x 80 cm. 2011

KUVA 4. Akanvirta Korut, tekstiili, ompelu. 58 x 163 cm. 2011

Lähtemättömän Harakka-kokemuksen jälkeen hakeuduin uudestaan työskentelemään Virpin kanssa seuraavana kesänä 2012. Tällä kertaa suoritin Markkinointi-projektin opintokokonaisuuden, jonka sisältö muotoutui yhden teoksen valmistamisen ympärille. Työskentelyni kesti kaksi ja puoli kuukautta ja työnkuvani oli hyvin samanlainen kuin edellisenä kesänä. Kesän ajaksi Virpi oli saanut avukseen kaksi harjoittelijaa japanilaisen Aoi Yoshizawan ja Mari Salovaaran. Aoi on Aalto-yliopiston Taiteiden ja suunnittelun korkeakoulun Taiteen laitoksen

maisteriohjelman ensimmäiseltä vuosikursilta ja Mari on Helsingin yliopiston opettajankoulutuslaitoksen käsityöopettajan koulutuksen kolmannelta vuosikursilta. Työskentelimme Aoi:n kanssa koko kesän Harakassa ja Mari työskenteli kanssamme vain yhtenä päivänä viikossa kahden kuukauden ajan. Neljän tekijän voimin valmistimme Juhlapuku-teosta (kuva 5. sivu 12) karamellipapereista *Kui?*, Tekstiilitaiteen triennaaliin Turun Wäinö Aaltosen museoon.

KUVA 5. Juhlapuku. Karamellipaperit, sanomalehti, ompelu, liimaus. 275 x 120 x 55 cm. 2012

2.4 Yhdessä tekeminen

Molempien kesien lähtökohta yhteiselle tekemiselle on ollut Virpin tuleva näyttely, johon hän on valmistamassa teoksia. Teokset ovat olleet suuria ja hitailla tekniikoilla valmistettavia. Virpi on halunnut ottaa harjoittelijoita avukseen teosten valmistamiseen sekä jakaa työskentelyn heidän kanssaan. Kaikki tekijät ovat olleet ennestään tuntemattomia toisilleen. Yhteinen mielenkiinto tekstiilitaidetta ja sen tekemistä kohtaan toi tekijät yhteisen työn äärelle. Yhdessä työskenteleminen ja työn äärellä keskusteleminen tutustutti tekijät toisilleen, sekä lähensi jokaisen tekijän suhdetta tekstiilitaiteeseen.

Työskentelemisessä on ollut selkeä tavoite, rakenne ja rytmi, joka on Virpin vastuulla, vaikka alussa ei ollut tarkkaa suunnitelmaa tai luonnosta valmistettavista teoksista. Työskentelyn aloitus ja teosten pohjustus olivat Virpin vastuulla. Uuden työn alustukseksi hän kertoi ja havainnoi materiaaleilla; helminauhoilla ja väreillä, omasta ideasta ja valmistettavien teosten lähtökohdista. Tutustuimme yhdessä keskustellen tulevan näyttelyn tematiikkaan, gallerian tiloihin sekä Virpin taiteelliseen ilmaisuun.

Työpäivämme rakentuivat samalla tavalla. Aloitimme aamut kello 8.30 yhteisellä puuro- ja teehtekellä (kuva 6), jolloin kertasimme muun muassa edellisen päivän tapahtumia, uusia ajatuksia työskentelystä sekä aamun aikana tapahtuneista havainnoista. Aamupäivän työskentelimme teosten parissa ja lounaaksi nautimme Virpin valmistaman ruuan yhdessä, sisällä tai sään salliessa ulkona. Usein lounasseuraksi saattoi liittyä muita taiteilijoita, joiden kanssa keskustelimme muun muassa

taiteilijatalossa työskentelemisestä, arkielämän havainnoista ja elämästä. Iltapäivällä jatkoimme työskentelyä ja pidimme tarvittaessa teetauon, kunnes päätimme päivän kello 16.30. Jokaisen tekijän työnkuva sisälsi monipuolisen työskentelyn laaja-alaisen osallistumisen. Jokainen osallistui teoksen valmistamiseen, suunnitteluun, materiaalien hankintaan sekä taiteilijatalon yhteiseen elämään. Tekijät olivat osana taiteilijaa ja siten mukana teoksen valmistamisessa.

KUVA 6. Aamiainen kirjastossa.

3 YHTEISTYÖN PERUSTA

Tässä osiossa avaan yhteisen tulkinnan menetelmiä ja työskentelyämme käsitteitä. Lisäksi kerron, mitkä ovat luovan prosessin vaiheet ja kuinka yhdessä tekeminen vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin sekä dialogisuuden merkityksestä yhdessä tekemisessä.

3.1 Hermeneuttinen tulkinta

Hermeneuttisella tulkinalla on tarkoitus etsiä vastauksia analysoimalla subjektin, eli tekijän kokemuksia sellaisina kuin hän on ne itse kokenut. Tulkinta tapahtuu tulkitsijan ja tulkittavan materiaalin välillä. Hermeneutiikassa tulkinta etenee kehän tai spiraalin tapaan. Aluksi tulkinnan kohteesta on jonkinlainen esiyymmärrys, joka muuttuu ja syvenee tulkinnan edetessä. (Varto 2003, 112.)

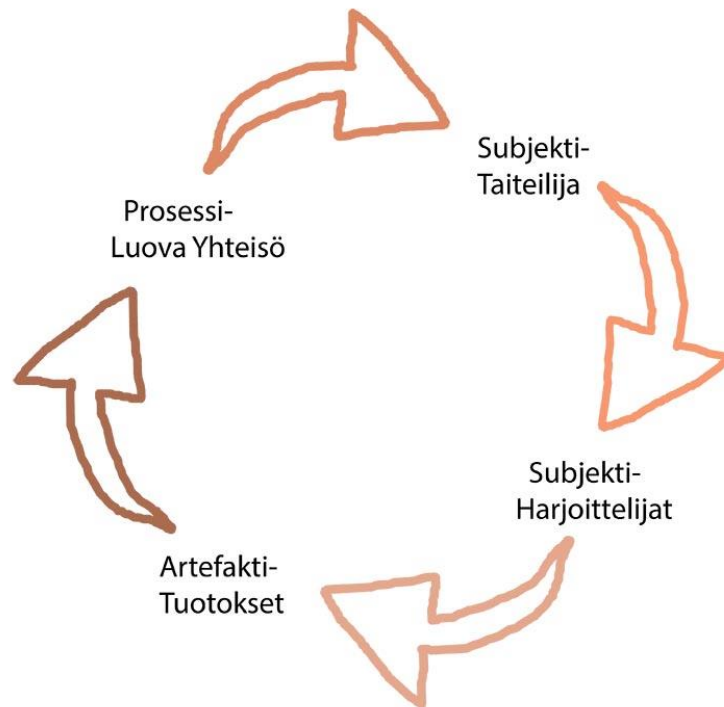
Hermeneuttisen tulkinnan avulla pyrin ymmärtämään ja tulkitsemaan yhteistyöhön osallistuneiden tekijöiden, eli harjoittelijoiden näkökulmia ja havaintoja kokemuksistaan. Olen itse ollut tekijä, kokija ja nyt tulkitsija, joten minulla on vahva kokemus yhteistyöskentelystä ja yhdessä koetuista hetkistä.

Kerään kirjallista materiaalia narratiivien avulla harjoittelijoiden kokemuksista. Tulkinassa minun tulee intuition avulla pyrkiä huomioimaan toisten tekijöiden kokemuksia sekä ymmärtää heidän tunnemaailmaa, saadakseni laajemman käsityksen koetusta yhteistyöstä. Tavoitteena on saavuttaa ilmiöiden ymmärrys. (Anttila 2005, 132.)

Subjektiiivisen teon prosessi

Kuvailen meidän yhteistyötä subjektiiivisen teon prosessina, joka on läsnä aina kuten myös prosessin tekijät sekä toiminnan kohde. Subjektiiivisen teon prosessin tapahtuma on subjektiiivinen orientoituminen, jossa yleensä on kolme tekijää yhteydessä toisiinsa, siten että mitään tekijää ei voida käsitellä muista riippumatta. Jokainen tekijä on tärkeä osa yhteistyötä, joka ei muuten toimisi, koska se on riippuvainen yhteistyöhön osallistujista. Jokaisen tekijän olemassaololla on vaikutus lopputulokseen, eli yhtään tekijää ei voida poistaa, eikä lisätä ilman, että se vaikuttaisi lopputulokseen.

Perinteistä subjektiivisen orientoitumisen teoriaa soveltaen luovassa yhteistyössämme on neljä tekijää vuorovaikutuksessa keskenään (kuvio 1). Luova yhteistyö on prosessi, jossa on mukana kaksi subjektia, eli taiteilija sekä harjoittelijat joiden tuotoksena on taideteokset. (Anttila 2005, 101).

Kuvio 1. Luovan yhteistyön vuorovaikutussuhteet.

3.2 Luovuus

Luovuus on jotain, mitä on vaikea kuvailla ja määritellä. Yleisesti ajatellaan, että luovuus on taito tehdä asioita uudella oivaltavalla tavalla, eli toisin mitä on aikaisemmin tehty. Luovuus on oivallus, joka tapahtuu ajasta ja paikasta riippumatta. (Väänänen 2001, 40.)

Luovuus on olennainen osa inhimillisyyttä ja se on taito, jota voi kehittää. Osalla ihmisistä luovuus ilmenee herkemmin kuin toisilla. Luova ihminen näkee uusia mahdollisuuksia ja on valmis astumaan tuntemattomaan. Luovuuteen liittyy vahvasti myös flow-tila, jossa uusien ideoiden ja ajatusten työstäminen on sujuvaa ja ajantaju katoaa. Luovuuden hetkellä tulee olla ennakoimaton ja välttää ajattelemasta tulevia työvaiheita, koska se voi estää ideoiden syntymisen. Luova työ vaatii arviointitaitoa ja vahvaa uskoa omiin ideoihin sekä kykyä valikoida ne ideat, jotka ovat jalostamisen arvoisia. (Varto 2003, 72, 76; Väänänen 2001, 40.)

Luova prosessi

Luovuuden määritelmänä pidetään uusien ideoiden synnyttämistä. Uusien hyvien ja toimivien ideoiden synnyttäminen edellyttää uusia ideoita sekä aikaisempien vanhojen ideoiden jalostamista.

Filosofian *Luovan työn opas 1.0* jakaa luovan työskentelyn viisi osaiseen prosessiin. Nämä työvaiheet on havaittu sopiviksi säilyttämään metodi, jolla etsitään uutta ja tietoisesti luodaan uusia tapoja työskentelylle sekä ajattelulle. Prosessi ei kuitenkaan aina etene suoraviivaisesti vaihe vaiheelta, se on prosessi jossa voidaan palata aina tarpeen vaatiessa aikaisempiin vaiheisiin. (Järvilehto 2009, 5.)

Luovan prosessin vaiheet ovat:

1. Kerääminen
  2. Valikointi
  3. Luonnostelu
  4. Jalostaminen
  5. Viimeistely
- (Järvilehto 2009, 5.)

Ensimmäisessä keräämisvaiheessa tuotetaan mahdollisimman runsaasti ideoita, ajatuksia tai materiaalia luovaa työtä varten. Tärkeintä on kriitikkittömyys ja mahdollisimman monipuolinen ja aktiivinen kerääminen. Valikointivaiheessa käydään kriittisesti läpi kaikki kerätty materiaali ja ne lajitellaan käyttökelpoisiksi tai käyttökelvottomiksi.

Käyttökelpoisesta materiaalista valikoituneen idean jalostamista jatketaan luonnosteluvaiheessa. Tässä vaiheessa työn tulos alkaa hahmottua konkreettisesti ja työllä on jonkinlainen rakenne. Jalostamisvaiheessa työtä tarkastellaan ja muokataan kriittisesti kokonaisuutena sekä huomioidaan yksityiskohtien tarpeellisuus. Viimeistelyvaiheessa luovan työn tekijä päättää jalostamisen sekä työstämisen lopettamisesta. (Järvilehto 2009, 6,10,13,15,18,22.)

Kuten jo kerroin subjektiivisen teon prosessin vaiheissa, kuinka jokaisen tekijän olemassaololla on vaikutus lopputulokseen ja jokainen tekijä on ollut tärkeä lopputuloksen kannalta, samalla tavoin tekijöiden vaikutus on myös mukana luovan prosessin vaiheissa. Luovan prosessin päävastuu oli tietenkin Virpillä.

KUVA 7. Minnehaha-teoksen Jalostamisvaihe, Virpi suunnittelee teoksen väritystä ja struktuuria.

Ennen yhteisen työskentelyn aloittamista Virpillä oli jo jonkinlainen hahmotelma koko prosessista ja sen kulusta, koska hän on valmistanut usean vuoden ajan teoksia helminauhoista ja karamellipapereista. Hän tiesi jo kuinka materiaalia tulee käsitellä, että saavutetaan haluttu lopputulos, jota ollaan tavoittelemassa.

Ensimmäiset keräämis- ja valikointivaiheet olivat, ainakin osittain, suunniteltu jo ennen yhteistyön aloittamista. Nämä valikoidut ajatukset ja ideat valmistettaville teoksille jaettiin lähinnä suullisesti ja materiaalilla havainnoimalla.

Luonnosteluvaihe oli avointa materiaalilla leikkimistä (kuva 7), etenkin helmirelief teosten valmistamisen aikana. Luonnoksen puuttuminen teki teosten valmistamisesta aivan kuten suuren sommittelutyön tekemistä. Materiaalin valinta ja muotojen hahmotteleminen tapahtui teosten ompeluvaiheessa ja käsinompelun vuoksi jokainen helminauha oli ommeltu lähestulkoon peruuttamattomasti.

Nämä vaiheet ovat myös erityisen tärkeitä teosten näyttävyyden kannalta, jotta Virpin tavoittelema muoto- ja värimaailma toteutuisivat hänen ideoimalla tavalla.

Viimeistelyvaihe oli täysin Virpin päätettävissä. Hän tiesi missä vaiheessa työ alkaa olla valmis ja mitä yksityiskohtia tulee vielä viimeistellä. Hän teki itse niin sanotun viimeisen silauksen.

Luonnostelu- ja jalostamisvaiheet (kuva 8) nousivat keskeisimmiksi vaiheiksi koko yhteistyön aikana. Teosten valmistaminen hitailla tekniikoilla sekä tarkan luonnoksen puuttuminen, antoivat paljon tilaa ja vapautta työskentelemiselle. Samalla se lisäsi työskentelyn haastavuutta ja vastuun kantamista omasta työskentelemisestä. Työskentelyn kannalta on erityisen tärkeää, että teosten ideasta keskustellaan sekä että on mahdollisuus keskeyttää työskentely ja kysyä mielipidettä. Käydä läpi eri vaiheita siitä, kuinka tiettyihin päätöksiin esimerkiksi teosten muoto- tai värimaailmasta ovat muodostuneet. Prosessin aikana kriittinen tarkastelu omaa tekemistä ja työn jälkeä kohtaan kasvoi kokoajan työn edetessä

Luovan prosessin vaiheet eivät toteutuneet vaihe vaiheelta järjestyksessä, vaan elivät koko prosessin ajan. Virpillä oli koko prosessin vastuunkantaja ja jokaisen prosessissa olleen tekijän osallistuminen oli välttämätöntä lopputuloksen saavuttamiseksi.

KUVA 8. Juhlapuku-teos Jalostamisvaiheessa, sanomalehdistä valmistettu runko ja rakennekokeiluja.

3.3 Yhteistyö

Määrittelen työskentelemisemme luovaksi yhteistyöksi ennemmin kuin yhteisötaiteeksi, vaikka samoja piirteitä molemmilla tekemisen muodoilla on. Seppo Väänänen kuvailee opinnäytetyössään *Yhteisö rakentaa ympäristöään* (2001, 13), että yhteisötaiteen päämääränä on taiteilijan johdolla pyrkiä parantamaan ympäristöä, jossa yhteisö elää. Lisäksi yhtenä yhteisötaiteen määritelmänä pidetään, että sillä on jo valmiiksi suunniteltu tavoite esimerkiksi vandalismin vähentäminen.

Meidän yhteistyöllämme on ollut selkeä yhteinen tavoite, johon olemme Virpin johdolla pyrkineet. Jokaisella tekijällä on ollut suuri vaikutus yhteistyössä ja teoksen valmistumisessa, joka ilmeni jo luovan yhteistyön vuorovaikutussuhteita esittelevässä kuviossa. Yhteistyöllämme ei ole päämäärätietoisesti haettu mitään muuta tavoitteellista muutosta esimerkiksi taiteilijatalossa, vaan tavoitteena on ollut valmistaa teoksia tulevia näyttelyjä varten, sekä toteuttaa Virpin taiteellista näkemystä.

Väänänen kertoo myös, kuinka yhteisössä työskentelemisellä on sosiaalistava vaikutus tekijöihin sekä kuinka yhteisön osapuolet arvostavat ja ymmärtävät yhteisössä muodostunutta yhteistä ympäristöä, jota he ovat itse olleet mukana luomassa. Näin yhteisötaiteessa tekijä saa henkilökohtaisen elämyksen taiteen parissa, joka on erityisen tärkeää kokemuksellisessa oppimisessa, jolloin tekijä osaa sijoittaa itsensä yhteiseen prosessiin, jota on ollut luomassa muiden kanssa. (Väänänen 2001, 36.)

Tekijänä itsensä sijoittaminen prosessiin ja sen ymmärtäminen ovat tärkeä osa yhteisen ilmapiirin luomisessa sekä keskinäisen luottamuksen rakentumisessa. Etenkin ennestään tuntemattomien ihmisten aloittaessa yhteistyötä on tärkeää rakentaa yhteisiä toimintatapoja rutiinien kautta. Näin saadaan yhteistyö tutummaksi ja turvallisemmaksi jokaiselle ja perustettua hyvä pohja tekemiselle, joka takaa mahdollisimman hedelmällisen yhteistyön. Turvallinen työskentelyilmapiiri antaa myös hyvän pohjan muihin yhteistyöhön positiivisesti vaikuttaviin asioihin esimerkiksi dialogisuuteen, josta kerron enemmän *Dialogi* -luvussa.

Kuvataiteilija Jaana Houessou kertoo artikkelissaan *Tietäminen yhteisissä prosesseissa* (2012, 97,98,103,105.) työskentelystään toisen kuvataiteilijan kanssa vuosien 2005-2012 aikana ja siitä, kuinka hedelmällistä se on ollut. Taiteilijapari on työskennellyt yhdessä usean vuoden ajan ja ovat valmistaneet yhdessä useita teoskokonaisuuksia. Työskentelyn aikana ja sen jälkeen he ovat huomanneet, kuinka yhteistyö on heille se luontaisin ja hedelmällisin tapa työskennellä. Jaana kuvailee, että yhteistyön ansiosta he ovat rohkeampia ja uskaltavat vastaanottaa vaativimpia töitä sekä kokeilla laajemmin visuaalisia ja teknisiä mahdollisuuksia.

Meidän yhteistyömme aikana jokainen tekijä on saanut vahvan kokemuksen yhteistyöstä työskentelyn aikana, mikä tulee selkeämmin ilmi myöhemmin narratiiveissa. Yhteistyössä tekijä on ymmärtänyt työskentelyn aikana, kuinka korvaamaton hänen panostus teoksen valmistamisessa on ollut. Virpi (13.7.2012) on sanonutkin, että yhdessä työskenteleminen (kuva 9) on yksinkertaisesti nautinnollisempaa kuin yksin ja ettei hän valmistaisi näin suuria teoksia yksin, koska se olisi tylsää. Hän haluaakin jakaa työskentelemisen sekä kesät Harakassa harjoittelijoiden kesken ja näin tarjota kokemuksia alan opiskelijoille.

KUVA 9. Minnehaha-teoksen ompelemista.

3.4 Dialogi

Yleiskielessä dialogiksi kutsutaan kaikenlaista keskustelua. Sanan historia kuitenkin kertoo, että dialogi tarkoittaa ainutlaatuista yhteyden muotoa. Käsite dialogi tulee sanoista "dia", joka tarkoittaa väliin, välissä, ja "logos", joka merkitsee kerääntynyttä, yhteen koottua. Eli dialogi on väliin koottua ja se pyrkii kuvaamaan ainutlaatuista yhteyttä, jossa välitettävät asiat kootaan väliin. (Bardy, Haapalainen, Isotalo & Korhonen 2007, 62; Openetti www-sivut.)

Yleinen keskustelu on tavallisesti monologia, jossa yhden puhetta tai puhumista vuorotellen vaihdellaan. Monologi eroa dialogista siten, että siinä nostetaan omia näkemyksiä esille ja monologi ei välttämättä ole toista osapuolta kuulijana, eikä toisen puhe vaikuta siihen kuinka monologi muodostetaan. Tavallisesti yhteydenpito ja monologi muodostuu asioista, joista muilla osapuolilla ei ole kokemusta, esimerkiksi juuri kuullusta tai luetusta, väitteistä ja mielipiteistä. (Bardy ym. 2007, 62.)

Dialogin määränpäänä on siis luoda esimerkiksi uusi kokonaisuus, ratkaisu tai menetelmä, eikä sillä tähdätä oman aseman puolustamiseen. Osapuolet tuovat esille

tasavertaisesti omia näkemyksiä ja kokemuksia dialogiin, joista yhdessä ajatellen rakentuu ja muovautuu yhteinen ymmärrys. Dialogi on siis taito, jonka tarkoituksena on luoda yhteistä ymmärrystä. Jokaisen osallistujan tuoma ajatus on tärkeä kokonaisuudelle, eikä se kenen kanssa voidaan olla samaa tai eri mieltä. (Openetti www-sivut.)

Dialoginen vuorovaikutus

Dialoginen vuorovaikutus onnistuu vain ihmisten kanssa, joilla on halu ja valmius jakaa kokemiaan asioita, eikä kukaan ole tehnyt valmiita päätöksiä ja valintoja etukäteen. Tällainen tilanne vaatii osallistujilta luottamusta ja yhteistä päämäärää mutta ei kuitenkaan suunnitelmallisuutta. Vuorovaikutuksen tärkeimpinä ehtoina ovat rohkeus ja halu jakaa kokemuksiaan rehellisesti toisten kanssa sekä osapuolten täytyy olla valmiita muutoksiin ja uusiin ajattelutapoihin, eli sietämään epämääräistä tilaa. Dialoginen vuorovaikutus on riippuvainen osallistujista ja heidän välisestä yhteydestä, koska muuten dialogi katoaa heti yhteyden loputtua. Se ei kuitenkaan ole riippuvainen paikasta, eikä sitä voi siirtää paikasta toiseen, vaan se elää hetkessä aivan kuten luovuuskin. Vuorovaikutuksen onnistumiselle onkin tärkeää osapuolten välinen yhteys ja sen

ylläpitäminen. Yhtään tekijää ei voida poistaa tai lisätä ilman, että se vaikuttaisi vuorovaikutussuhteisiin. (Bardy ym. 2007, 63.) Dialoginen vuorovaikutussuhde on siis samoin riippuvainen yhteistyön osallistujista ja heidän läsnäolosta aivan kuten luovan yhteistyön vuorovaikutussuhteet, josta keroin luvussa 4.1.

Houessou kuvailee parityöskentelyn parhaimmiksi hetkiksi niitä, kun tekijöiden roolit sulautuvat toisiinsa ja rinnakkain ajattelemisen sekä tekeminen lähentävät tekijöitä. Näin työskentely voi saavuttaa jopa intuitiivisia ja symbioottisia vaiheita. Se kuinka työpari auttaa ajatusten selvittämisessä olemalla vain läsnä samassa tilassa ja tekemällä itsensä tietoisiksi omasta suhteesta toiseen, ovat antoisia yhteistyön hetkiä. Näin ollen jopa toisen katse voi paljastaa uusia näkökulmia pohdinnalle. Mikä tärkeintä yhdessä tekemisessä on se, että toinen on todistajana omalle kokemukselle. (Houessou 2012, 106.)

Haluan selventää dialogin merkityksestä yhteistyössämme. Keskustelulla, eli dialogilla oli merkittävä rooli tekemisessä aivan alusta alkaen teosten valmistumiseen asti. Teosten ideaa ja luonnoksia käsiteltiin lähestulkoon ainoastaan puhumalla, jolloin kuulijan läsnäolon tärkeys kasvoi. Dialogi ja dialoginen

yhteistyö olivat yksi tärkeimmistä työkaluista yhteistyössämme. Vuorovaikutuksemme oli aitoa välittämistä ja kuuntelemista ja jokainen toi ajatuksiaan esille avoimesti ja spontaanisti. Tärkeintä oli, että aina joku kuunteli ja reagoi ideaan tai ajatuksiin, joka parhaassa tapauksessa loi uusia ideoita sekä vei työskentelyä eteenpäin. Tärkeää oli se, että joku oli aina läsnä.

Lopputuloksena Houessou toteaa, että yhteistyö on paljastanut kuinka luovassa työssä dialogisen tilan saavuttaminen mahdollistaa välittömän ja turvallisen työympäristön. Tällöin välittömän yhteistyön yhteyden havainnot voidaan tuoda selkeämmin ymmärrettäväksi, kun itsenäisesti työskennellessä se monesti jää sanoinkuvaamattomaksi. Houessoun mukaan tämä kuitenkin vaatii pitkäaikaista tiivistä yhteistyötä sekä dialogisen tilan saavuttamista. (Houessou 2012, 106,107.)

Olen samaa mieltä Houessoun kanssa, siitä kuinka intuitiivinen työskentely ja havaintojen esille tuominen on yhteistyönä helpompaa. Mielestäni yhteistyö ei kuitenkaan välttämättä vaadi pitkäaikaista kokemusta yhteistyöstä, koska tarpeeksi sopivilla yhtälöllä se voidaan

saavuttaa paljon nopeammin. Päiväkirjassani olen kirjoittanut 29.6.2011, vain viikon Harakassa työskentelyn jälkeen, että:

"On uskomatonta, kuinka Virpi antaa vapautta teoksen valmistamisessa myös harjoittelijoille, vaikka mitään tarkkaa suunnitelmaa työstä ei ole, vain värimaailma, koko ja nimi olivat alussa hahmottuneet."

Tällä todennan väitettäni, että olemme Virpin kanssa saavuttaneet nopeasti dialogisen työskentelytilan, jossa on annettu rohkeasti työskentelyn vapautta toiselle.

3.5 Muutos

Uuden luominen on jatkuvaa muutosta ja epävarmuuden sietämistä itsessä ja tekemisessä. Suurien oivallusten ja teosten haaveileminen on turhaa, jos ei pysty kestävästi muutoksen aiheuttamaa epävarmuutta. Uuden sisäisen dialogisen oivalluksen seurauksena ihmisen ajattelutapa, teot ja arvot muuttuvat, eli maailma muuttuu. Tällöin sisäinen oivaltaminen elää tilassa, jossa ei ole valmiita vastauksia ja kysyjä liikkuu oman mukavuusalueen rajapinnoilla tai sen ulkopuolella. Tieteessä voidaan asiat esittää todeksi toistettavuudella mutta sisäisen

oivalluksen todistajana on itse kokija, joka määrittää kokemuksen ainutlaatuisuuden ja uutuusarvon. (Vilkka 1996, 56.)

Jaana Venkula on teoksessaan *Taiteen välttämättömyydestä* (2011, 45) määritellyt taiteen sillaksi taitoihin ja toimintaa. Se kuinka taiteen tekemisessä todellisuutta jäljitellään tekemällä leikisti sitä, mitä todella tapahtuu. Venkulan määrittely perustuu Huizingan (1984) alkuperäisteokseen *Leikkivä ihminen*, josta Venkula on tehnyt oman tulkinnan kirjassaan *Fair Play jalkapallon sieluna ja käytäntönä* (1998).

Taide siis muuttaa sekä kehittää tekijää, näkijää ja maailmaa. Taiteen tekeminen ja kokeminen vaikuttavat ihmisten ajatuksiin ja tekoihin. Erityisesti taiteen tekeminen opettaa tekijäänsä visuaalisesti, teknillisesti ja motorisesti sekä auttaa ymmärtämään suurempia asiakokonaisuuksia, joiden oppiminen on muilla tavoin vaikeaa. (Venkula. 2003, 43,45.) Työskentelymme aikana jokainen on oppinut uusia taitoja ja tapoja sekä kasvattanut tietoisuuttaan tekstiilitaiteesta. Nämä havainnot muutoksista tulevat selkeämmin esille seuraavan luvun narratiiveissa. Ne ovat muutokset, jotka olisivat jääneet tapahtumatta ilman tätä yhteistyötä.

Houessou kertoo, kuinka heidän työskentelylle on ominaista suurpiirteinen suunnittelu sekä se ettei varsinaisia luonnoksia tehdä valmistettavista teoksista. Tällä tavoin työskentely pysyy kiinnostavana ja avoinna muutoksille. (Houessou 2012, 102.) Virpin työskentely sisältää myös hyvin paljon samanlaisia työskentelytapoja. Yhdessä tehdyillä teoksilla ei ollut valmista luonnosta, jota olisimme lähteneet toteuttamaan. Teosten tekeminen alkoi sanallisen suunnitelman pohjalta, jota yhdessä vietiin materiaalilla työstäen eteenpäin.

Työskentelemistä voisi kuvailla suuren ja koko ajan muutoksessa olevan sommitelman valmistamiseksi. Tämä johtui osaksi siitä, että materiaalin tarkka hallinta on hankalaa. Helminauhoja on vaikea ommella tarkan suunnitelman mukaisesti, koska niiden asetelma muuttuu väistämättä ommeltaessa. Näin ollen valmistusprosessi oli koko ajan muutoksessa ja haastoi tekijöitä seuraamaan teoksen valmistumista sekä kuuntelemaan toisten ajatuksia työskentelemisestä. Tällainen työskentelyn vapaus antoi kaikille tekijöille, eikä vain taiteilijalle, mahdollisuuden osallistua teosten valmistamiseen. Suhde teoksiin ja mahdollisesti myös toisiin tekijöihin olisi jäänyt heikommaksi, jos valmistaminen olisi ollut vain tarkan luonnoksen toteuttamista.

4 HAVAINTOJA YHTEISTYÖSTÄ

Yhteistyön merkitys on hyvin henkilökohtainen ja yhdessä koetut kokemukset antavat rohkeutta tarttua asioihin joihin ei muuten yksin ryhtyisi. Tämä on yksi päätelmä, jonka muodostin Yhteistyön perusta-osiossa esiteltyjen määritelmien pohjalta. Merkityksen syventämiseksi ja sen konkretisoimiseksi tulevaisuuden ohjaustilanteiden kannalta, pyysin harjoittelijoilta narratiivisen kertomuksen työskentelystä Harakassa. Narratiivien tulkinnan ja omien kokemusten tulokseksi määrittelen mikä on yhteistyön merkittävyys.

4.1 Narratiivi

Narratiivi on kertomus kokemuksesta. Kokemus on ihmisen mielen sisäinen tapa hahmottaa elämää ja maailmaa. Narratiivin osia ovat tapahtumat ja niihin liittyvät ihmiset sekä tapahtumapaikat ja aika.

Narratiivissa asiat ja tapahtumat jäsentyvät peräkkäin mutta ei välttämättä kronologisesti. Kertomus voi olla suullinen tai kirjallinen. (Vuokila-Oikkonen 2002, 38,39.)

4.1.1 Ingrid (kuva 10, sivu 26) kirjoitti narratiivissaan näin:

”Työskentely Harakassa Virpin ja Johannan kanssa.

”Minulla oli mahdollisuus työskennellä Virpin työhuoneella kesällä 2001 ja minulla on paljon hyviä muistoja siltä ajalta. Ihailen Virpin työskentelytapaa, joka oli järjestelmällistä ja hänellä oli aina suunnitelma kuinka edetä. Tarkoitin, että jokainen päivä oli hyvin suunniteltu, kuinka etenemme teosten kanssa, kuka tekee mitäkin ja mitä syömme. Työskentelyilmapiiri oli vapaa ja kukaan ei työskennellyt, koska oli pakko. Tämä oli yksi tärkeä huomio, jonka tein harjoitteluni aikana ja jota aion noudattaa tulevaisuudessa; työskentele aina hyvällä mielellä ja nauti tekemästäsi, jos et niin miksi teet niin?”

”Yhdessä työskenteleminen oli hieno kokemus. Opin, että elämä perustuu hyvin henkilökohtaisiin ihmissuhteisiin. Tarkoitin, että itsensä jakaminen ja toisten kuunteleminen saivat minun uskomaan enemmän itseäni ja valintoihini. Yhteinen työskentely selvensi minulle asioita itsestäni, sekä vahvisti minua.”

KUVA 10. Ingrid Kõiv

”Toinen asia, joka minulle vahvistui Harakassa, oli ideoihin luottaminen ja kuinka ideoille täytyy olla uskollinen, että lopulta ne tulevat toteutumaan. Nämä asiat ovat tehneet minusta paljon varmemman työssäni. Virpi loi erittäin hyvän työympäristön ja ilmapiirin, eli jokainen hetki oli onnistuneesti vietetty. Työskentelimme aina hyvällä mielellä ja nautimme tekemisestä. Taukojen pitäminen oli tärkeää työskentelyn lomassa, jolloin yhteistyön merkitys korostui sekä, miksi teemme tätä työtä. Tärkeää on, että ei tee asioita joista ei nauti.”

”Työskentelyn tärkeänä elinehtona oli kommunikointi ja jakaminen. Nämä kokemani asiat ovat vahvistaneet minua työskentelyssä, jota en ole koulussa pystynyt saamaan. Opiskelussa tahti on paljon nopeampi ja usealla ihmisellä on odotuksia omaa tekemistä kohtaa, joka luo paineita. Harakan vapaa ja luotettava työskentelyilmapiiri loi vahvan halun tekemiselle. Verrattuna opiskeluun, se ei ole antanut minulle sitä, mitä Harakka minulle antoi. On todella tärkeää työskennellä taiteilijan kanssa ja kokea päivittäinen työskentely ja rytmitys.”

”Olin Tallinnassa luennolla, jossa Anu Raud (virolainen tekstiilitaiteilija) ja hänen harjoittelijat kertoivat omasta työskentelystään. Mielestäni heidän työskentelytapana oli hyvin samanlainen, kuin meillä Virpin kanssa Harakassa. Anu ja harjoittelijat kertoivat hyvin tunteellisesti ajasta jolloin he työskentelivät yhdessä ja siitä kuinka yhteinen aika on vaikuttanut heidän elämäänsä, josta on tullut osa heidän persoonallisuutta.”

”Anun päivittäinen elämä oli hyvin tärkeä osa harjoittelijoiden arkea, koska he asuivat Anun luona harjoittelun ajan. Tarkoitan, että harjoittelija ymmärsivät, kuinka todellinen elämä on yhteydessä taiteen tekemiseen, koska koulussa ne ovat erilliset. Siksi on

tärkeää viettää aikaa yhdessä, kuten valmistaa ruokaa ja syödä yhdessä. Se on elämäntapa. Anu myös kertoi, että aina kun hänellä on harjoittelijoita hän pyrkii luomaan parhaan tunnelman ja antamaan heille parasta ruokaa, koska se on perustana kaiken hyvälle ja uuden luomiselle. Sinun täytyy olla hyvällä miellellä pystyä tekemään hyvää taidetta. Näin siis päivittäisistä rutiineista tulee osa työskentelyä, koska se vaikuttaa tekijöihin ja sitä kautta ajatteluamme. Aivan kuten Virpin kanssa.” (Köiv,I. sähköpostiviesti keskustelu. 9.4.2013.)

4.1.2 Aoi (kuva 11) kirjoitti narratiivissaan näin:

”Harjoitteluni aikana yhdessä Virpin ja kahden muun harjoittelijan kanssa minulle selvisi, että toisille omista ideoista puhuminen on paras tapa saada syvempi käsitys ja ymmärrys taideprojektista, sekä ratkaista ongelmia. Tärkeintä minulle työskentelyssä oli, että jokainen voi saada vastauksen kysymykseensä sekä suoraa palautetta toisilta, jopa hyvinkin spontaanisti. Pidän itsenäisestä työskentelystä mutta joskus se on erittäin vaikeaa, koska saatan helposti juuttua omaan prosessiin, enkä etene ongelmakohdissa. Tällaisissa tilanteissa yritän aina puhua ideastani ja prosessista ystäväni ja muiden taiteilijoiden kanssa, tai jonkun joka on kiinnostunut minun ideoistani.

Uskon, että omaa ajatusta voi selventää puhumalla ja ilmaisemalla ajatuksiaan muille ja näin saada selkeämpi ajatus prosessista. Se voi olla vain puhumista muiden kanssa, ei välttämättä työskentelemistä. Olen myös sitä mieltä, että yhdessä saman prosessin läpikäyminen antaa enemmän, kuin pelkästään selventää ajatuksia. Yhdessä työskenteleminen antoi minulle hyviä ratkaisuja tai uusia ratkaisuja helpommin kuin itsenäinen työskentely. ”

KUVA 11. Aoi Yoshizawa

”Harjoitteluni aikana kohtasimme jatkuvasti monia teknisiä ongelmia, koska valmistettava teos oli niin iso. Esimerkiksi meidän täytyi aina tehdä erilaisia kokeiluja ja prototyyppisiä ongelmien selvittämiseksi, jotka saattoivat liittyä aina pinnan valmistamisesta teoksen ripustamiseen. Tällaiset ongelmat ovat aina hankalia ratkaista, mutta meillä kaikilla oli erilainen näkökulma asian selvittämistä kohtaan sekä ideoiden antamiseen. Yhdessä keskusteleminen auttoi meitä selvittämään näitä ongelmakohtia. Lisäksi huomasin harjoitteluni aikana, kuinka teoksen valmistaminen yhdessä muiden kanssa auttaa meitä pitämään hyviä suhteita yllä. Tietenkin meillä oli samanlaiset kiinnostuksen kohteet, joista pystyimme puhumaan ja pitämään hyvää suhdetta. Mutta kaikenlisäksi meillä oli hauskaa työskennellä yhdessä. Kiitos myös Virpin hyvien ruokien. ”

”Harjoittelun aikana valmistauduin Bergenin taidemuseon *Material information*-näyttelyä varten. Teoksessani halusin harjoittaa niitä tapoja, joita olin oppinut harjoitteluni aikana, oikeassa tilanteessa ja rakentaa näiden pohjalta oikean installaation museoon. Esimerkiksi minulla oli projektini alussa todella mielenkiintoinen keskustelu Virpin kanssa teokseni ideasta ja sain häneltä

paljon rakentavaa palautetta. Keskustelin myös muiden ystävien ja taiteilijoiden kanssa ideastani.”

”Harjoitteluni jälkeen yhdessä työskenteleminen on tullut paljon luonnollisemmaksi ja helpommaksi minulle. Yhdessätyöskenteleminen inspiroi minua todella paljon ja sain paljon motivaatiota tuleviin projekteihini. Tämä kokemus tulee varmasti auttamaan minua kehittämään omaa taiteellista työskentelytapaa ja uskon, että se alkoi jo Bergenin näyttelyn kohdalla.” (Yoshizawa, A. sähköpostiviesti keskustelu 8.4.2013.)

4.2 Oma kokemukseni (kuva 12)

Yhteistyöni Virpin kanssa on aina ollut hyvin antoisaa, vaivatonta ja helppoa. Oikeastaan uskomattoman ihanaa. Molempien kesien ajan olen päässyt tutustumaan suomalaiseen tekstiilitaiteeseen ja saanut olla osana taiteilijan elämää sekä avustamassa teosten valmistamisessa. Kokonaisuudessaan yhteistyö on antanut enemmän, mitä olisin ikinä osannut odottaa.

Näin kokonaisvaltainen osallistuminen yhteistyöhön taiteilijan kanssa on opettanut paljon materiaalin ja tekniikan osalta mutta ehkä tärkeimpänä yhdessä tekemisestä. Vapaamuotoinen työskentely ja luonnoksen puuttuminen teki yhteistyöstä haastavaa ja samalla mielenkiintoista. Joka hetki täytyi havainnoida, mitä toiset tekevät, sekä ymmärtää omien tekojen vaikutus kokonaisuudessa. Tässä yhdessä keskusteleminen auttoi viemään työtä eteenpäin. Ongelmakohtien, tai muuten vain arvelluttavien asioiden kohdalla helpotti aina, että asioista pystyi keskustelemaan, koska aina oli muita yhteistyön osallisia läsnä. Yhdessä ratkaisujen pohtiminen oli vaivatonta, koska jokaisella oli erilaiset taustat ja kokemukset, näin pystyimme helposti kartoittamaan erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja.

KUVA 12. Opinnäytetyön tekijä Johanna Vasara

Yhteiset ruokailut olivat hyvä tapa rytmittää päivää. Nämä tauot ja niihin valmistautuminen, lähinnä Virpin johdolla, tekivät päivistä nautinnollisia ja osottivat myös, että taiteen tekeminen on muutakin, kuin työskentelemistä teosten parissa. Päivien rytmittyminen ja organisoiminen usean tehtävän mukaan, teki jokaisesta päivästä erilaisen. Nämä yhteiset hetket toivat tekijöitä lähemmäs toisiaan ja minulle niiden merkitys kasvoi kokoajan. Ilman niitä yhteistyöstä olisi jäänyt tärkeä osa pois.

Yhteistyön aikana minulle selvisi, tai ennemmin vahvistui tieto, etten ole parhaimmillani itsenäisenä opiskelijana tai tekijänä, paitsi silloin kun tiedän juuri mitä haluan saavuttaa. Minulle on aina ollut tärkeää jakaa ideoitani ja pystyä keskustelemaan niistä ja samaan palauteta. Valitettavasti opiskelujen aikana se on ollut vähäistä ja useasti olen toivonut enemmän keskustelevampaa ympäristöä. Koin meidän yhteisen työskentelytavan inspiroivaksi ja turvalliseksi, koska se pohjautui paljon keskustelulle ja yhdessä tekemiseen. Koko pitkän prosessin läpikäyminen oli todella antoisaa ja opettavaista. Se kuinka halu ja into veivät työskentelyä eteenpäin ja kuinka sanallisessa muodossa olevan luonnoksen valmistaminen jakautui usean tekijän kesken.

Minulle yksi tärkeä osa tekemistämme on myös ollut se, että opin paljon nauttimaan työskentelemisestä ja ymmärtämään, kuinka ilon ja hyvän mielen ylläpitäminen on tärkeää koko prosessin ajan. Päiväkirjassani (12.10.2011.) olen kirjoittanut:

"Ompelua, ompelua. Helmiä, mustia ja helmiäisen kimallusta. Hörhelöitä, helmiä ja helmiä ja lisää hörhelöitä. Ihanaa jatketaan vain näin!"

Työskentelymme oli aina hyvin positiivista ja piristimme monesti työpäiviämme koristautumalla, eli hörhelöimällä. Virpin materiaalivarastot sisälsivät monenlaisia koruja ja aarteita. Kouruilla pukeutumalla piristimme päivää, joka myös osaltaan ryhmäytti meitä tekijöitä keskenään. Voisi sanoa, että elimme teosten hengessä mukana.

Juha Varto kirjoittaa kauniisti artikkelissaan *Dialogi* (2007,65), kuinka ikinä ei kannata menettää toivoa yhteyden tavoittelemista, kerran sen on jo joskus saavuttanut, jotta sen voi tunnistaa ja kokea uudestaan. Tähän myös tiivistyy hyvin se, miksi olen niin vaikuttunut Harakka-kokemuksistani ja halunnut kokea sen uudelleen.

"Koska joskus on löytänyt keinot, joilla on pystynyt ilmaisemaan kokemustaan, yhä kannattaa yrittää uudelleen" (Varto 2007,65.)

4.3 Yhteistyön merkitys

Yhteistyömme ja sen tuottamat kokemukset paljastavat, että yhdessä työskenteleminen on ollut jokaiselle positiivinen ja kehittävä kokemus. Jokainen tekijä on saanut itselleen jotain uutta ja inspiroivaa, jota haluaa kehittää omassa työskentelyssä. Tärkeimpien havaintojen pohjata yhteistyön määrittelemiseksi ovat nousseet keskusteleminen, avoimuus ja luottamus.

Määrä

Yhteistyöhön tarvitaan useampi kuin yksi tekijä ja tällaisessa tiiviissä yhteistyössä tekijöiden määrä on hyvin merkittävä. Tekijöitä ei voi olla liikaa, ettei työskentely jakaudu liian moneen osaan. Kokemukseni mukaan kolme ihmistä on juuri sopiva määrä. Jokaisen tekijän on myös hyvä olla lähestulkoon kokoajan mukana tekemisessä, että tietää millaisia keskusteluja ja suunnitelmia on käyty läpi sekä tehty.

Kesällä 2012 työskentelimme yhden päivän viikossa neljästä. Tuona aikana kolmas harjoittelija Mari liittyi mukaan työskentelyyn. Mitä pidemmälle teos eteni, sitä työläämmäksi titetojen päivittäminen meni. Usein viikon

aikana ideat ja ajatukset teosten suhteen etenivät niin pitkälle, että niiden kertaaminen vei aikaa ja ajatuksia pois sen hetkiseltä työskentelyltä. Näin myös vähemmän yhteistyössä oleva osapuoli jää vähemmälle kontaktille tekijöiden ja teosten suhteen. Tällöin myös syvällisemmän yhteyden saaminen jää väistämättä heikommaksi.

Yhteistyöhön osallistujien erilaiset taustat ja kiinnostusten kohteet rikastuttavat yhteisöä. Erityisesti kulttuuriset ja opiskelujen suuntautumisvaihtoehtojen monipuolisuus tuovat erilaisia näkökulmia esimerkiksi ongelmanratkaisu tilanteisiin.

Avoimuus ja luotettavuus

Yhteistyössä osapuolten keskinäisen avoimuuden ja luotettavuuden tavoittaminen ovat tärkeässä asemassa. Avoimuudella ja jakamisella rakennetaan luotettava yhteys osapuolten välille. Näillä saavutetaan yhteistyön tärkeä perusta, joka antaa turvallisen pohjan kaikille osapuolille. Ilmapiirin jossa voi helposti ilmaista itseään, tuntee itsensä hyväksytyksi, uskaltaa ylittää itsensä eikä pelkää virheiden tekemistä.

Työn aikana tärkeimmäksi havainnoksi on noussut dialogisuuden merkitys. Dialogisuuden saavuttaminen edellyttää osapuolten luottamuksen saavuttamista. Dialogiseen tilaan pääseminen edellyttää osapuolilta avoimuutta ja toisen kokemusmaailman ymmärtämistä, sekä valmiiden ajattelutapojen unohtamista. Dialogisuus vaatii vastuuta puhujalta ja kuuntelijalta. Puhujan vastulla on, että hän on omien sanojensa takana ja tarkoittaa sitä mitä puhuu. Kuuntelijan vastuuna on taas se, että hän oikeasti kuuntelee mitä toisella on kerrottavana. Vastavuoroisesti puhujan ja kuulijan on osallistuttava molempiin rooleihin. Tietenkään ketään ei voi pakottaa keskustelemaan mutta jo läsnä oleminen on tärkeää ja se että kuuntelee toista.

Pysähtyminen ja jatkuvuus

Työskentelemisen aikana on aina silloin tällöin hyvä pysähtyä ja tarkastella, missä mennään. Ongelmakohtien aikana tämä on luonnollinen tapa edetä työskentelyssä. Ensinnäkin havaitaan ongelma, seuraavaksi mietitään ratkaisuja ja lopuksi valitaan sopiva ratkaisu ja jatketaan työskentelemistä.

Pysähtyminen työn äärellä voi myös olla työtä edistävässä mielessä, jolloin tarkastellaan työskentelyn etenemistä laajemmassa kokonaisuudessa. Tällöin nähdään työ ja yhteinen kädenjälki teoksena, eikä vain yhtenä työstettävänä kohtana. Niin sanotusti tuumaustaukojen pitäminen on eduksi työskentelemiselle, jolloin voi tuulettaa ajatuksia, koska työn tekeminen on parasta hyvällä mielellä.

Kuten *Dialogi* -luvussa kerroin yhteistyön vuorovaikutuksista ja sen tuomista positiivisista tuloksista työskentelyyn, on intuitiivinen työskentely mahdollista saavuttaa jopa lyhyen yhteistyön jälkeen. Näin saavutetaan yhteistyön suurin saavutus eli työskentelyn sujavuus, joka ei kuitenkaan ole päämäärä. Tietenkin yhteistyö syvenee ajan kanssa ja tuo uusia ulottuvuuksia.

Yhdessä tekeminen on antanut ja muuttanut jokaisen työskentelemis- ja ajattelutapaa, kuten narratiiveissa sekä Houessoun artikkelissa on ilmennyt. Yhteistyön aikana tapahtuneet kokemukset muuttavat tekijän kokemusmaailmaa ja näin ollen jatkavat matkaa eteenpäin.

Yhteistyön merkittävyys tulee ilmi myös ruotsalaisen elokuvaohjaajan Roy Andersson:in työskentelystä kertovassa dokumentissa *DOK: Päivä se on huomennakin*, jossa käsitellään ohjaajan tapaa työskennellä tiiviisti työryhmänsä kanssa.

Dokumentissa Andersson tiivistää yhteistyön merkittävyyden ihanasti sanoihin:

”Oikein pelkään, että saan sydänkohtauksen, koska tämä on kerrassaan upeaa” (DOK: Päivä se on huomennakin.)

KUVA 13. Kesän 2011 yhteistyön tekijät: Ingrid, Virpi ja lopputyön tekijä Johanna *Makuasioita*- näyttelyn avajaisissa.

5 YHTEISTYÖ TULEVAISUUDESSA

Tässä luvussa pohdin, mikä on ohjaajan rooli yhteistyön aikana ja kuinka voin hyödyntää tekemiäni havaintoja tulevaisuudessa.

Valmistautuminen

Ohjaajan tulee huomioida monipuolisesti yhteistyöskentelyyn vaikuttavia asioita. Kaiken kaikkiaan ohjaajan tehtävä on osoittaa koko yhteistyön pääpiirteet. Ennen yhteistyön aloittamista, on hyvä pohtia osapuolten määrä suhteessa työn keston ja määrään. Kaikilla osapuolilla tulee olla tarpeeksi tekemistä ja työn vaatavuus ei saa olla ylivoimainen, jotta saavutetaan mahdollisimman palkitseva lopputulos. Työskentelyyn on aina hyvä muistaa varata hieman enemmän aikaa, että on tarpeeksi aikaa esimerkiksi tuumaustauoille ja havainnoida työskentelemisen etenemistä.

Hyvän taiteen tekemisen lähtökohtana on turvallinen ympäristö, joka antaa rauhan työskentelemiselle mutta luo myös virikkeitä. Työskentelytila on tärkeässä osassa, koska se luo puitteet tekemiselle.

Työskenteleminen

Tuntemattomien ihmisten kanssa yhteistyön aloittaminen tulee edetä maltillisesti. Alun tutustuminen on tärkeää, jolla luodaan hyvä luotettav apohja yhteistyölle. Yhtenä hyvänä vaihtoehtona osapuolten tutustumiseen on yhteisen tekemisen avulla. Tämän tekemisen ei tarvitse olla varsinaista luovaa toimintaa, jota on yhdessä tarkoitus tehdä, vaan esimerkiksi ruokailujen järjestämistä.

Ohjaaja on se, joka rakentaa ja ylläpitää yhteistyön linjoja. Hän on myös se joka päättää työskentelemisen tärkeimmät asiat, kuten viimeistelyn ja työstämisen lopettamisen. Eli ohjaajan rooli on pitää koko prosessia kasassa mutta ei kuitenkaan olla itsenäinen johtaja. Ihanteellista on saavuttaa vuorovaikutteinen suhde kaikkien osapuolten välillä.

Luova yhteistyö vaatii ohjaajalta rohkeutta ryhtyä tekemään asioita erilaisten ihmisten kanssa ja lähteä havainnoimaan uusia tilanteita. Epävarmuuden sietäminen ja hetkessä elämisen taito ovat tärkeitä ominaisuuksia, kuten myös omien ennakko-odotusten unohtaminen sekä avoimena oleminen.

Yhteistyö jatkossa

Minulla ei ole suoraa vastausta, kuinka tämän kaiken pystyy luomaan uudestaan erilaisten ihmisten kanssa, koska jokainen ihminen ja tilanne ovat aina erilaisia. Yhteistyössä on monta liikkuvaa tekijää keskinäisessä suhteessa ja jokaisella on vaikuttavia tekijöitä on monenlaisia kuten esimerkiksi osapuolten henkilökemiat ja elämäntilanteet. Uskon, että yhteistyön aiheen rajaus tuo yhteen ihmisiä, joilla on suurempi motivaatio ja halu antautua yhteistyölle.

Tekemäni havainnot yhteistyön positiivisista vaikutuksista eivät jää pelkästään taiteen tekemisen pariin, vaan niitä voi hyödyntää myös monenlaisiin yhteis- ja tiimityöskentelyyn esimerkiksi työyhteisöissä. Havaintojani ja tulkintojani ei välttämättä voi hyödyntää suoraan sellaisenaan mutta ainakin antamaan suunta viivoja, esimerkiksi kuinka yhteisön keskinäistä suhdetta voi kehittää paremmaksi ja vähintään herättämään mielenkiintoa asiaa kohtaan.

6 POHDINTA

Opinnäyteyöni kokemukset, materiaali ja tuotokset on kerätty opiskelujeni keston nähden pitkältä ajalta. Tässä ajassa olen päässyt tutustumaan suomalaiseen tekstiilitaiteeseen ja ennen kaikkea tekemään yhteistyötä ja ystävystymään taiteilijan kanssa. Tämä on ollut koko opintojeni mieleisin ja jälkiä jättävin kokemus.

Opinnäytetyöni lähtökohtana oli tuoda esille yhteistyön merkittävyys ja sen vaikutukset tekijöissä. Lisäksi pohdin, kuinka havaintoja voi hyödyntää tulevaisuudessa luovassa työskentelyssä. Erityisesti kirjalliseen lähdeaineistoon perehtyminen ja narratiivien anti olivat yksi työn hedelmällisin vaihe. Lopputuloksena yhteistyön merkitys on monella tapaa antoisaa ja kehittävää jokaisen osapuolen näkökulmasta. Uskon ja toivon, että tulevaisuudessa yhteistyön hyödyntäminen ja sen monipuolisuus tulevat kasvamaan ja niihin kiinnitetään enemmän huomiota esimerkiksi työyhteisöissä.

Työssäni koin hankalaksi havainnoida ei- materiaalisia asioita, sekä kuinka pystyn tuomaan esille asiat, jotka ovat tapahtuneet ihmisten keskinäisessä kommunikoinnissa tai jopa sanattomina ilmiöinä.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyö on ollut minulle hyvä kokoava prosessi opinnoistani, jonka aikana yhteistyön tärkeys ja merkitys ovat vahvistuneet entisestään. Vaikka työlläni en ole saavuttanut merkittävää uutta tietoa, on oman osaamisen kehittäminen jatko-opintojen suhteen selkeytynyt pedagogisen päteöitymisen muodossa. Tästä lopputyöstä minulla on vahva kokemus, josta voin tulevaisuudessa jatkaa seminaarityöhön.

LÄHTEET

- Anttila, P. 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Hamina: Akatiimi Oy.
- Bardy, M., Haapalainen, R., Isotalo, M., Korhonen, P. 2007. Taide keskellä elämää. Keuruu: Otavankirjapaino Oy.
- Bergman, B. 2001. Luovan ajattelun hakusanat. Juva: WS Bookwell Oy.
- Dok. Päivä se on huomennakin [TV-ohjelma]. YLE Fem. Esitetty 26.8.2012. YLE Fem. Ei enää saatavissa.
- Harakka ry. 2013 [verkkosivu]. [luettu 10.11.2012]. Saatavissa: <http://www.harakka.fi/2007/saari/index.html>
- Haveri, M. 2012. Ihan taiteessa- Puheenvuoroja taiteen ja tutkimuksen suhteesta. Helsinki: Unigrafia.
- Järvilehto, L. 2009. Luovan työn opas 1.0 [verkkojulkaisu]. [luettu 20.8.2012]. Saatavissa: http://www.filosofianakatemia.fi/sites/default/files/pdf/LEONARDO_opas.pdf
- Kuvataiteilijamartikkeli [verkkojulkaisu]. [luettu 11.11.2012]. Saatavissa: <http://www.kuvataiteilijamartikkeli.fi/fi/taiteilijat/3283>
- Köiv, I. Observations in Harakka [sähköpostiviesti keskustelu]. Vastaanottaja Johanna Vasara. Lähetetty 4.4.2013 [viitattu 9.4.2013].
- Openetti [verkkosivu]. [luettu 8.3.2013]. Saatavissa: <http://openetti.aokk.fi/diana/DialogOsaamRake.htm>
- Varto, J. 2003. Kohtaamisia taiteen ja tutkimisen maastoissa. Nurmijärvi: Kirjakas Ky.
- Vilkka, M. 1996. Kohtaaminen taitona- Dialogisuus ihmistutkimuksen lähtökohtana ja menetelmänä. Lahti: Lahden kaupungin painatuskeskus.
- Venkula, J. 2003. Taiteen välttämättömyydestä. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Venkula, J. 2011. Taiteen välttämättömyydestä. Helsinki: Kirjapaja Oy.
- Vesänen-Laukkanen, Virpi. 2012. Kuva- ja tekstiilitaiteilija. Helsinki. Heinäkuu 2012. Suullinen tiedonanto.
- Vesänen-Laukkanen, Virpi. 2012. Kuva- ja tekstiilitaiteilija. Helsinki. Elokuu 2012. Suullinen tiedonanto.
- Vuokila-Oikkonen, P. 2002. Akuutin psykiatrisen osastohoidon yhteistyöneuvottelun keskustelussa rakentuvat kertomukset [verkkojulkaisu]. Oulun yliopisto. Hoitotieteen ja psykiatrian laitos. Pro-gradu tutkielma [luettu 1.4.2013]. Saatavissa: <http://herkules.oulu.fi/isbn9514268903/isbn9514268903.pdf>
- Väänänen, S. 2001. Yhteisö rakentaa ympäristöään. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu.
- Yoshizawa, A. Observations in Harakka [sähköpostiviesti keskustelu]. Vastaanottaja Johanna Vasara. Lähetetty 2.4.2013 [viitattu 8.4.2013].

KUVALUETTELO

- KUVA 1. Johanna Vasara 2011
- KUVA 2. Johanna Vasara 2012
- KUVA 3. Jari Laukkanen 2011
- KUVA 4. Johanna Vasara 2011

KUVA 5. Jari Laukkanen 2012

KUVAT 6-8. Johanna Vasara 2011

KUVA 9. Kristiina Lähde 2011

KUVAT 10-12. Johanna Vasara 2011

KUVA 11. Johanna Vasara 2012

KUVA 12. Johanna Vasara 2012

KUVA 13. Fabricio Puerto 2011

AINEISTOA

Aarnio, H. Dialogi pähkinänkuoressa [verkkojulkaisu].

[luettu 10.3.2013]. Saatavissa:

https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.cimo.fi%2Finstancedata%2Fprime_product_julkaisu%2Fcimo%2Fembeds%2Fcimowwwstructure%2F21135_Dialogi_pahkinankuoressa_Aarnio_06062011.pdf&ei=-JNFUYG4B4iD4gT5uoCYAg&usg=AFQjCNEk4TIIOUI0_BRf17xXd71VJASdiQ&bvm=bv.43828540,d.bGE

Blom, S. 2013. Arvokas arki- runokirjan taiton ja suunnittelun toteutus [verkkojulkaisu]. Savonia – Ammattikorkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelma.

Opinnäytetyö [luettu 12.4.2013]. Saatavissa:

https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54404/Blom_Sirpa.pdf?sequence=1

Myllymäki, M. 2011. Päämääränä luova yhteisö [verkkojulkaisu]. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Pro-gradu tutkielma [luettu 12.3.2013].

Saatavissa:

<https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&cad=rja&ved=0CDMQFjAB&url=http%3A%2F%2Ftutkielmat.uta.fi%2Fpdf%2Fgradu05528.pdf&ei>

[=T8pFUFcG&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0T8pFUFcG&url=http%3A%2F%2Fwww.cimo.fi%2Finstancedata%2Fprime_product_julkaisu%2Fcimo%2Fembeds%2Fcimowwwstructure%2F21135_Dialogi_pahkinankuoressa_Aarnio_06062011.pdf&ei=-JNFUYG4B4iD4gT5uoCYAg&usg=AFQjCNEk4TIIOUI0_BRf17xXd71VJASdiQ&bvm=bv.43828540,d.bGE](https://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0T8pFUFcG&url=http%3A%2F%2Fwww.cimo.fi%2Finstancedata%2Fprime_product_julkaisu%2Fcimo%2Fembeds%2Fcimowwwstructure%2F21135_Dialogi_pahkinankuoressa_Aarnio_06062011.pdf&ei=-JNFUYG4B4iD4gT5uoCYAg&usg=AFQjCNEk4TIIOUI0_BRf17xXd71VJASdiQ&bvm=bv.43828540,d.bGE)

Pitkänen, T. 2006. Liian haurasta kuvaksi: maalauksen aistisuudesta. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Siukonen, J. 2007. Näkemisen hetki. Kuopio: Kuopion taidemuseo.

Siukonen, J. 2011. Vasara ja hiljaisuus: lyhyt johdatus työkalujen filosofiaan. Kuvataideakatemia: Helsinki.

Siukonen, J. 2002. Tutkiva taiteilija: kysymyksiä kuvataiteen ja tutkimuksen avoliitosta. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Varto, J. 2001. Kauneuden taito. Tampere: Juves Print-Tampereen Yliopistopaino Oy.

Velhonoja, M. 2005. Dialogi: taiteilija opettajana ja oppilaana. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Vähälä, E. 2003. Luovan käsityöprosessin yhteydet psyykkiseen hyvinvointiin. Kuopion Muotoiluakatemia: Taitemia.

Young, J. 2001. Art and knowledge. Routledge: Lontoo.

2012 Harakkani-Taiteilijat kertovat. Helsinki: Helsingin kaupunki.

